HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

5 aprilie 2011*

În cauza C-424/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Symvoulio tis Epikrateias (Grecia), prin decizia din 29 iunie 2009, primită de Curte la 28 octombrie 2009, în procedura

Christina Ioanni Toki

împotriva

Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, K. Schiemann (raportor), J.-J. Kasel și D. Šváby, președinți de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász, G. Arestis și M. Safjan și doamna M. Berger, judecători,

* Limba de procedură: greaca.

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 octombrie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Toki, de T. Georgopoulos, dikigoros;

— pentru guvernul elen, de doamna E. Skandalou, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de domnii G. Zavvos și H. Støvlbæk, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 noiembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior

acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani (JO 1989, L 19, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 2, p. 76), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2001 (JO L 206, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 60, denumită în continuare „Directiva 89/48”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Toki, titulară a anumitor calificări în domeniul ingineriei mediului dobândite în Regatul Unit, pe de o parte, și Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton (ministrul educației naționale și cultelor), pe de altă parte, cu privire la deciziile adoptate de Symvoulio Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis (Consiliul însărcinat cu recunoașterea echivalenței profesionale a titlurilor de studii superioare) prin care i se refuza acesteia accesul la profesia de inginer de mediu în Grecia.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Din al treilea și din al patrulea considerent ale Directivei 89/48 rezultă că aceasta are ca obiect punerea în aplicare a unui sistem general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior prin care să li se faciliteze cetățenilor europeni exercitarea tuturor activităților profesionale care corespund într-un stat membru gazdă unei formări postliceale, dacă posedă astfel de diplome care îi pregătesc pentru astfel de activități, diplome acordate după un ciclu de studii cu durata minimă de trei ani și eliberate într-un alt stat membru.

4 În temeiul celui de al cincilea și al celui de al zecelea considerent ale directivei menționate, statele membre își rezervă dreptul de a stabili nivelul minim de calificare necesară cu scopul de a garanta calitatea muncii depuse pe teritoriul lor în ceea ce privește profesiile pentru a căror exercitare Uniunea Europeană nu a stabilit acest nivel și sistemul general de recunoaștere a diplomelor nu are ca scop modificarea normelor profesionale, inclusiv a normelor de etică profesională care se aplică în cazul oricărei persoane care își exercită profesia pe teritoriul unui stat membru.

5 Directiva 89/48 se aplică, potrivit articolului 2 primul paragraf, oricărui resortisant al unui stat membru care dorește să exercite o „profesie reglementată" într-un alt stat membru.

6 Potrivit definiției menționate la articolul 1 litera (c) din Directiva 89/48, prin „profesie reglementată" se înțelege activitatea profesională reglementată sau ansamblul activităților care constituie această profesie într-un stat membru.

7 Conform articolului 1 litera (d) din directiva menționată, în sensul acestei directive, prin:

„[...] activitate profesională reglementată se înțelege activitatea profesională al cărei acces sau exercitare într-un stat membru sunt condiționate, direct sau indirect, prin acte cu putere de lege sau acte administrative, de deținerea unei diplome. De asemenea, sunt considerate modalități de exercitare a unei activități profesionale reglementate următoarele:

— exercitarea unei activități cu titlu profesional în măsura în care deținerea acestui titlu este rezervată doar titularilor unei diplome stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative;

— exercitarea unei activități profesionale în domeniul sănătății în măsura în care remunerarea și rambursarea acestei activități este condiționată, potrivit regimului național de asistență socială, de deținerea unei diplome.

În cazul în care dispozițiile primului paragraf nu sunt aplicabile, o activitate profesională poate fi considerată ca fiind reglementată cu condiția să fie exercitată de membrii unei asociații sau organizații care are ca obiectiv promovarea și menținerea unui nivel ridicat în respectivul domeniu profesional și care, în vederea realizării acestui obiectiv, beneficiază de recunoașterea, sub o formă specifică, de către un stat membru și:

— eliberează o diplomă membrilor săi;

— îi supune unor reguli de conduită profesională impuse de către aceasta;

— le conferă dreptul de a se folosi de titlul și de statutul pe care această diplomă le oferă.

În anexă este prevăzută o listă neexhaustivă a organizațiilor sau asociațiilor care îndeplinesc, în momentul adoptării prezentei directive, condițiile menționate la al doilea paragraf. De fiecare dată când un stat membru acordă recunoașterea respectivă unei organizații sau unei asociații, acest stat membru informează Comisia, care publică această informație în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*".

8 În lista menționată la articolul 1 litera (d) al treilea paragraf din Directiva 89/48 figurează printre altele „Engineering Council".

9 În sensul directivei menționate, noțiunea „experiență profesională" este definită la articolul 1 litera (e) din aceasta ca fiind „exercitarea efectivă și legală a respectivei profesii într-un stat membru".

10 Articolul 3 din Directiva 89/48 prevede:

„În cazul în care, într-un stat membru gazdă, accesul la o profesie reglementată sau exercitarea acesteia este condiționată de posesia unei diplome, autoritatea competentă nu îi poate refuza resortisantului unui stat membru, din motiv de calificare necorespunzătoare, accesul la profesia respectivă sau exercitarea ei în aceleași condiții ca și pentru resortisanții statului membru gazdă:

(a) în cazul în care solicitantul deține o diplomă cerută într-un alt stat membru pentru exercitarea respectivei profesii pe teritoriul său, diploma fiind obținută într-un stat membru, sau

(b) în cazul în care solicitantul și-a exercitat cu normă întreagă această profesie timp de doi ani în ultimii zece ani într-un alt stat membru care nu reglementează această profesie în sensul dispozițiilor articolului 1 litera (c) și ale articolului 1 litera (d) primul paragraf, având unul sau mai multe titluri de calificare oficială:

— care au fost eliberate de o autoritate competentă într-un stat membru, desemnată în conformitate cu actele cu putere de lege sau actele administrative ale respectivului stat membru;

— din care rezultă că titularul a urmat cu succes un ciclu de studii postliceale cu o durată minimă de trei ani sau cu o durată echivalentă la fără frecvență, într-o universitate sau instituție de învățământ superior sau în alte instituții având același nivel de formare dintr-un stat membru și, dacă este cazul, că și-a completat cu succes formarea profesională cerută pe lângă studiile postliceale

— și care l-au pregătit pe titular pentru exercitarea profesiei.

Cu toate acestea, cei doi ani de experiență profesională menționați la primul paragraf nu pot fi impuși în cazul în care titlul sau titlurile de formare deținute de solicitant și menționate în prezenta literă atestă o formare reglementată.

În sensul primului paragraf, se consideră titlu de calificare profesională orice titlu sau ansamblu de titluri care a fost eliberat de către autoritatea competentă dintr-un stat membru, dacă atestă o formare obținută în Comunitate și dacă este recunoscut ca echivalent de către statul membru respectiv, cu condiția ca această recunoaștere să fi fost notificată celorlalte state membre și Comisiei."

11 Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 3 din Directiva 89/48, articolul 4 din aceasta permite statului membru gazdă să ceară solicitantului, în anumite ipoteze definite la acest din urmă articol, să facă dovada faptului că are o experiență profesională de o anumită durată, să urmeze un stagiu de adaptare care să nu depășească trei ani sau să dea o probă de aptitudini.

Reglementarea națională

12 Dispozițiile Decretului prezidențial 165/2000 din 23 iunie 2000 (FEK A' 149/28.6.2000), astfel cum a fost modificat prin Decretul prezidențial 373/2001 din 22 octombrie 2001 (FEK A' 251) și prin Decretul prezidențial 385/2002 din 23 decembrie 2002 (FEK A' 334, denumit în continuare „Decretul 165/2000"), vizează transpunerea Directivei 89/48 în ordinea juridică elenă.

13 Articolul 2 alineatele 3 și 4 din Decretul 165/2000 definește profesia reglementată, activitatea profesională reglementată și activitatea profesională asimilată unei activități profesionale reglementate în termeni identici celor din Directiva 89/48. Cu toate acestea, în ceea ce privește mecanismul de recunoaștere prevăzut la articolul 3 din Directiva 89/48, articolul 4 alineatul 1 litera b) din decretul menționat prevede că, „în cazul în care accesul la o profesie reglementată sau exercitarea acesteia este condiționată în Grecia de posesia unei diplome prevăzute la articolul 2, Consiliul menționat la articolul 10 din prezentul decret nu îi poate refuza resortisantului unui stat membru, pentru lipsa calificărilor, accesul la profesia respectivă sau exercitarea ei în aceleași condiții ca resortisanții statului membru gazdă dacă solicitantul: [...] a exercitat această profesie cu normă întreagă timp de doi ani în ultimii zece ani într-un alt stat membru care nu reglementează această profesie în sensul dispozițiilor articolului 2 alineatele 3 și 4 din prezentul decret […]".

14 Astfel, cu privire la situațiile în care se exclude aplicarea mecanismului de recunoaștere pe care aceasta îl prevede, dispoziția națională menționată face trimitere în tot cuprinsul său, în plus față de dispoziția corespunzătoare articolului 1 litera (c) din Directiva 89/48, la dispozițiile corespunzătoare articolului 1 litera (d) din aceeași directivă. O astfel de redactare are ca efect excluderea aplicării acestui mecanism de recunoaștere atunci când persoana interesată provine dintr-un stat membru în care exercitarea profesiei în cauză este reglementată de organizații private recunoscute de acest stat membru, în conformitate cu dispozițiile articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din directiva menționată.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

15 Doamna Toki, resortisant grec, este titulară a unei diplome de „Bachelor of Engineering", precum și a unei diplome de „Master of Science" în domeniul ingineriei mediului, obținute în Regatul Unit, în 1997, la Universitatea Sheffield Hallam și, respectiv, în 1998, la Universitatea Portsmouth. La 1 septembrie 1999, aceasta din urmă a angajat-o pe doamna Toki în calitate de cercetător. Doamna Toki a lucrat la Universitatea Portsmouth, în departamentul de inginerie civilă, până la 31 august 2002. Activitățile exercitate de doamna Toki cuprindeau, în plus față de munca generală de cercetare, acordarea de asistență studenților care nu obținuseră încă diplome și studenților la cursuri postuniversitare pentru lucrările lor, precum și evaluarea eficienței unei metode inovatoare de tratare a deșeurilor în colaborare cu o întreprindere privată specializată în tehnologiile din acest domeniu.

16 În Regatul Unit, activitățile din domeniul profesiei de inginer sunt reglementate de Engineering Council, menționat expres în lista prevăzută la articolul 1 litera (d) al treilea paragraf din Directiva 89/48. Calitatea de membru al organizației menționate nu este obligatorie în vederea exercitării profesiei de inginer, însă o mare parte din profesioniștii din acest domeniu sunt membri ai Engineering Council și se supun în mod voluntar reglementării pe care acesta o elaborează. Doamna Toki s-a înscris ca stagiar în registrul Engineering Council, fără să fi devenit însă ulterior membru cu drepturi depline al acestuia („Chartered Engineer"). Pe de altă parte, ea s-a înscris totodată ca membru al Chartered Institution of Water and Environmental Management, în calitate de absolventă („graduate").

17 Întrucât profesia de inginer de mediu este reglementată în Grecia, doamna Toki a solicitat recunoașterea dreptului de a exercita în Grecia această profesie, invocând în acest sens calificările și experiența pe care le dobândise în Regatul Unit. Această cerere a fost respinsă printr-o decizie din 12 aprilie 2005 adoptată de Symvoulio Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis, pentru motivul că, nefiind titulară a unei diplome de inginer acordate în Regatul Unit, întrucât nu este membru cu drepturi depline al Engineering Council și nu deține titlul de „Chartered

Engineer", doamna Toki nu putea, prin urmare, să beneficieze de mecanismul de recunoaștere prevăzut la articolul 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48.

18 Doamna Toki a atacat decizia de respingere în fața instanței de trimitere, subliniind că cererea sa fusese respinsă în mod ilegal în temeiul dispozițiilor Decretului 165/2000 care urmăresc transpunerea articolului 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48, în speță al articolului 4 alineatul 1 litera a) din decretul menționat, în condițiile în care această cerere ar fi trebuit examinată pe baza dispozițiilor acestui decret prin care se transpune articolul 3 primul paragraf litera (b) din directiva menționată, mai precis, pe baza articolului 4 alineatul (1) litera (b) din Decretul 165/2000, în măsura în care, pe de o parte, profesia de inginer de mediu nu este reglementată în Regatul Unit și, pe de altă parte, doamna Toki deținea titlurile solicitate, precum și o experiență profesională de trei ani în ultimii zece ani, dobândită în acest stat membru.

19 În opinia instanței de trimitere, respingerea cererii doamnei Toki este conformă normelor stabilite prin dispozițiile Decretului 165/2000 care exclud, precum s-a arătat deja la punctele 13 și 14 din prezenta hotărâre, aplicarea mecanismului de recunoaștere prevăzut la articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 în situația în care, în statul membru de origine, profesia în cauză este reglementată sau asimilată unei activități profesionale reglementate, în sensul a rticolului 1 litera (d) al doilea paragraf din aceeași directivă.

20 Fiind confruntat cu o dificultate de interpretare a Directivei 89/48, Symvoulio tis Epikrateias a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 [primul paragraf] litera (b) din Directiva 89/48 [...] trebuie interpretat în sensul că mecanismul de recunoaștere pe care îl prevede este aplicabil în cazul

în care, în statul membru de origine, profesia în cauză este reglementată în sensul articolului 1 litera (d) al doilea paragraf [din această directivă], însă persoana interesată nu este membră cu drepturi depline a unei organizații care îndeplinește condițiile prevăzute la acest paragraf?

2) În sensul articolului 3 [primul paragraf] litera (b) din Directiva 89/48 [...], prin exercitare cu normă întreagă a unei profesii în statul membru de origine trebuie să se înțeleagă exercitarea, cu statut de independent sau de salariat, a înseși profesiei pentru care se solicită autorizarea în statul membru gazdă în temeiul Directivei 89/48 [...] sau se poate înțelege de asemenea activitatea de cercetare într-un domeniu științific conex profesiei, desfășurată într-o instituție care, în principiu, nu are scop lucrativ?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

21 În ceea ce privește domeniile de aplicare ale celor două mecanisme de recunoaștere prevăzute la articolul 3 primul paragraf literele (a) și (b) din Directiva 89/48, Curtea a statuat deja că rezultă din structura acestui articol 3 că, în principiu, numai unul dintre aceste două mecanisme se poate aplica într-o anumită situație de fapt (Hotărârea din 7 septembrie 2006, Price, C-149/05, Rec., p. I-7691, punctul 36).

22 Prima întrebare adresată de instanța de trimitere privește situația specifică menționată la articolul 1 litera (d) al doilea paragraf din Directiva 89/48, și răspândită mai ales în Irlanda și în Regatul Unit, în care profesia în cauză nu este reglementată, în sensul primului paragraf al aceleiași dispoziții, de statul membru de origine, însă este totuși adesea exercitată în practică de membrii unei asociații sau ai unei organizații private care beneficiază de o recunoaștere sub o formă specifică din partea statului membru în cauză și supune membrii menționați unei anumite reglementări.

23 În această privință, rezultă din interpretarea articolului 3 primul paragraf literele (a) și (b) din Directiva 89/48 că numai mecanismul prevăzut la primul paragraf litera (b) se poate aplica profesiilor cuprinse în domeniul de aplicare al articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din Directiva 89/48. Pe de o parte, membrii unei asociații sau ai unei organizații menționate la articolul 1 litera (d) al doilea paragraf din această directivă nu dețin în mod cert o diplomă care să fie „cerută într-un alt stat membru" pentru a accede la o profesie, astfel cum prevede articolul 3 primul paragraf litera (a). Pe de altă parte, articolul 3 primul paragraf litera (b) exclude expres din domeniul său de aplicare profesiile menționate la primul paragraf al respectivului articol 1 litera (d), însă nu le exclude pe cele menționate la al doilea paragraf al acestei dispoziții, cărora li se aplică, prin urmare, pe deplin.

24 Desigur, deși articolul 1 litera (d) al doilea paragraf din Directiva 89/48 prevede că profesiile menționate la această dispoziție sunt asimilate profesiilor reglementate în cazul în care sunt exercitate de un membru al organizației sau asociației în cauză, această asimilare, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 57 din concluzii, nu este totuși completă și aceste profesii nu constituie profesii reglementate în sensul articolului 1 litera (c) din directiva menționată. În consecință, contrar celor statuate la punctele 45 și 47 din Hotărârea Price, citată anterior, mecanismul de recunoaștere prevăzut la articolul 3 primul paragraf litera (a) din această directivă nu poate fi invocat de solicitanții care au o astfel de profesie. Pe de altă parte, contrar consecințelor care par să rezulte din cuprinsul punctelor 36, 45, 46 și 48 din Hotărârea Price, citată

anterior, mecanismul de recunoaștere prevăzut la articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 este cel aplicabil unei profesii cuprinse în domeniul de aplicare al articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din aceasta.

25 Independent de problema dacă doamna Toki este sau nu este membră cu drepturi depline a Engineering Council, numai mecanismul de recunoaștere prevăzut la articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 este aplicabil situației sale, întrucât aceasta nu intră în domeniul de aplicare al articolului 1 literele (c) și (d) primul paragraf din această directivă.

26 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 trebuie interpretat în sensul că mecanismul de recunoaștere pe care îl prevede este aplicabil în situația în care, în statul membru de origine, profesia în cauză intră în domeniul de aplicare al articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din aceeași directivă, indiferent dacă persoana interesată este sau nu este membră cu drepturi depline a asociației sau a organizației în cauză.

Cu privire la a doua întrebare

27 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească criteriile care trebuie aplicate pentru a determina dacă experiența profesională justificată de autorul unei cereri de autorizare a exercitării unei profesii reglementate în statul membru gazdă trebuie luată în considerare în temeiul articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48.

28 În această privință, Directiva 89/48 definește, la articolul 1 litera (e), noțiunea de experiență profesională în sensul acestei directive ca fiind „exercitarea efectivă și legală a respectivei profesii într-un stat membru”.

29 Pentru a răspunde la a doua întrebare, este necesar ca mai întâi să se precizeze conținutul noțiunii de exercitare efectivă a unei profesii în lumina mecanismului de recunoaștere prevăzut la articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, iar apoi să se analizeze în ce împrejurări profesia la care se referă experiența din statul membru de origine poate fi considerată ca fiind aceeași profesie precum cea pentru exercitarea căreia se solicită autorizarea în statul membru gazdă.

30 Condiția prevăzută la articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, care impune ca un solicitant ce provine dintr-un stat membru care nu reglementează nici profesia pe care acesta dorește să o exercite în alt stat membru, nici formarea aferentă acesteia să justifice o experiență profesională de minim doi ani, are ca obiect să permită statului membru gazdă să beneficieze de garanții similare celor existente în situația în care fie profesia în cauză, fie formarea care pregătește exercitarea acesteia sunt reglementate în statul membru de origine și este aplicabil fie articolul 3 primul paragraf litera (a), fie articolul 3 al doilea paragraf din Directiva 89/48.

31 În lipsa reglementării de către stat a unei profesii, garantarea unui anumit nivel de calitate a prestațiilor în domeniul profesional în cauză este astfel, cel mai adesea, asigurată de legile pieței, în sensul că numai membrii profesiei în cauză care dețin competențe la un nivel apreciat de angajatori sau de clienți ca fiind suficient ar fi în măsură să exercite cu normă întreagă această profesie, cu statut de independent sau de salariat, pentru perioada prevăzută de doi ani. Cerința unei experiențe profesionale cu această durată se referă, prin urmare, la caracterul real al posibilității pentru solicitant de a exercita profesia în cauză în statul membru de origine.

32 În schimb, această cerință nu poate fi înțeleasă în sensul că privește conținutul specific al calificărilor profesionale ale solicitantului și nici în sensul că înlocuiește măsurile compensatorii detaliate la punctul 11 din prezenta hotărâre, astfel cum sunt prevăzute la articolul 4 din Directiva 89/48, care pot, oricum, să fie aplicate unui solicitant atunci când există diferențe esențiale între formarea pe care a urmat-o în statul membru de origine și cea solicitată în mod obișnuit în statul membru gazdă.

33 În ceea ce privește cadrul în care profesia trebuie să fie exercitată în statul membru de origine, trebuie să se menționeze, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 70 din concluzii, pe de o parte, că este lipsit de relevanță, în vederea aplicării mecanismului de recunoaștere prevăzut de Directiva 89/48, în ce context de organizare și de reglementare și-a exercitat profesia un solicitant în statul membru de origine și, pe de altă parte, că faptul că angajatorul său în acest stat membru era un organism fără scop lucrativ nu poate produce efecte cu privire la aplicabilitatea articolului 3 primul paragraf litera (b) din directiva menționată. De asemenea, potrivit modului de redactare a articolului 2 primul paragraf, aceasta se aplică oricărui resortisant al unui stat membru care dorește să exercite o profesie reglementată „cu statut de independent sau de salariat" în alt stat membru și nicio dispoziție din această directivă nu indică faptul că o profesie, care este cel mai adesea exercitată cu statut de independent, trebuie să fi fost exercitată mai curând cu statut de independent decât cu statut de salariat în statul membru de origine pentru a permite luarea în considerare a experienței profesionale astfel dobândite.

34 Pe de altă parte, deși articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 impune ca profesia în cauză să fi fost exercitată „cu normă întreagă" și deși articolul 1 litera (c) din aceeași directivă definește o profesie reglementată ca „activitatea profesională reglementată sau ansamblul activităților" care constituie această profesie, nu se poate impune totuși unui solicitant, fără să se restrângă în mod excesiv domeniul de aplicare al mecanismului de recunoaștere prevăzut la acest articol 3 primul paragraf litera (b), să se fi dedicat total și exclusiv tuturor activităților cuprinse de profesia în cauză pentru ca experiența sa să fie luată în considerare.

35 Astfel, în sensul articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, trebuie să se considere suficient ca experiența profesională invocată să fi presupus, în cadrul unei munci cu normă întreagă, exercitarea constantă și regulată a unui ansamblu de activități profesionale care caracterizează profesia în cauză, fără a fi necesară desfășurarea tuturor acestor activități.

36 Problema determinării activităților profesionale cuprinse de o anumită profesie este, în principal, o problemă de fapt care va trebui soluționată de autoritățile competente ale statului membru gazdă, sub controlul instanțelor naționale, dacă este cazul, prin recurgerea la asistența autorităților din statul membru de origine. Dacă, precum în acțiunea principală, profesia exercitată în statul membru de origine nu este o profesie reglementată pe teritoriul acestuia, în sensul articolului 1 litera (d) primul paragraf din Directiva 89/48, ar trebui să se facă referire la activitățile profesionale exercitate în mod normal de membrii acestei profesii în același stat membru.

37 În cadrul acestei aprecieri, autoritățile competente ale statului membru gazdă trebuie să verifice dacă experiența profesională menționată la articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 constă în principal într-o experiență practică și dacă este legată de piața forței de muncă corespunzătoare profesiei în cauză.

38 În această privință, nu se poate considera că activitățile exercitate de doamna Toki, menționate la punctul 15 din prezenta hotărâre, precum munca generală de cercetare sau acordarea de asistență studenților care nu au obținut încă diplome și studenților la cursuri postuniversitare pentru lucrările lor, reprezintă în sine o exercitare efectivă a profesiei de inginer de mediu și, prin urmare, o experiență profesională care trebuie

luată în considerare în sensul articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48.

39 În schimb, ar putea constitui o astfel de exercitare lucrările efectuate în cooperare cu o societate privată specializată în tehnologii de tratare a deșeurilor lichide, astfel cum au fost descrise la același punct 15 din prezenta hotărâre, cu condiția ca totuși această activitate să fi fost exercitată timp de cel puțin doi ani în mod constant și regulat în cadrul unei munci cu normă întreagă, aspect care trebuie verificat, dacă este cazul, de autoritățile naționale.

40 În situația în care s-ar stabili că doamna Toki a exercitat în mod efectiv profesia de inginer de mediu în Regatul Unit, ar trebui să se determine dacă aceasta constituie aceeași profesie precum cea pentru exercitarea căreia reclamanta din acțiunea principală a solicitat acordarea unei autorizații în Grecia. În cadrul mecanismului de recunoaștere stabilit de articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, revine autorităților competente ale statului membru gazdă sarcina de a verifica dacă aceasta este situația în cauză.

41 În această privință, rezultă din jurisprudența Curții că expresia „respectiva profesie", menționată la articolul 3 primul paragraf litera (a) din Directiva 89/48, trebuie înțeleasă în sensul că vizează profesiile care, în statul membru de origine și în cel gazdă, sunt fie identice sau similare, fie, în anumite situații, doar echivalente în ceea ce privește activitățile pe care acestea le cuprind (Hotărârea din 19 ianuarie 2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, Rec., p. I-801, punctul 20). Această interpretare este valabilă, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 75 din concluzii, și în ceea ce privește articolul 3 primul paragraf litera (b) din această directivă, dispoziție care menționează expres exercitarea „acestei profesii".

42 Rezultă din considerațiile anterioare că trebuie să se răspundă la a doua întrebare în sensul că, pentru a putea fi luată în considerare în vederea aplicării articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, experiența profesională pe care o justifică autorul unei cereri de autorizare a exercitării unei profesii reglementate în statul membru gazdă trebuie să îndeplinească următoarele trei condiții:

— experiența invocată trebuie să constea într-o muncă cu normă întreagă timp de cel puțin doi ani pe parcursul ultimilor zece ani;

— această muncă trebuie să fi constat în exercitarea constantă și regulată a unui ansamblu de activități profesionale care caracterizează profesia în cauză în statul membru de origine, fără a fi necesar ca această muncă să fi inclus toate aceste activități, și

— astfel cum este exercitată în mod obișnuit în statul membru de origine, profesia trebuie să fie echivalentă, în ceea ce privește activitățile pe care aceasta le cuprinde, celei pentru exercitarea căreia s-a solicitat o autorizație în statul membru gazdă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

43 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) Articolul 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor de învățământ superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de trei ani, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2001, trebuie interpretat în sensul că mecanismul de recunoaștere pe care îl prevede este aplicabil în situația în care, în statul membru de origine, profesia în cauză intră în domeniul de aplicare al articolului 1 litera (d) al doilea paragraf din aceeași directivă, indiferent dacă persoana interesată este sau nu este membră cu drepturi depline a asociației sau a organizației în cauză.

2) Pentru a putea fi luată în considerare în vederea aplicării articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/19, experiența profesională pe care o justifică autorul unei cereri de autorizare a exercitării unei profesii reglementate în statul membru gazdă trebuie să îndeplinească următoarele trei condiții:

— experiența invocată trebuie să constea într-o muncă cu normă întreagă timp de cel puțin doi ani pe parcursul ultimilor zece ani;

— această muncă trebuie să fi constat în exercitarea constantă și regulată a unui ansamblu de activități profesionale care caracterizează profesia în cauză în statul membru de origine, fără a fi necesar ca această muncă să fi inclus toate aceste activități, și

— **astfel cum este exercitată în mod obișnuit în statul membru de origine, profesia trebuie să fie echivalentă, în ceea ce privește activitățile pe care aceasta le cuprinde, celei pentru exercitarea căreia s-a solicitat o autorizație în statul membru gazdă.**

Semnături